LOGOS

Ce se întâmplă cu cei care nu au auzit?

3 concepții despre

John Sanders

Gabriel Fackre

Ronald H. Nash

TEZE și Anti TEZE

John E. Sanders este un teolog american, profesor de studii religioase la Colegiul Hendrix din Arkansas. Născut din părinţi metodişti în 1956, este licenţiat al Trinity College (Illinois – 1979), a obţinut masteratul la Wartburg Theological Seminary (1987) şi doctoratul în teologie la Universitatea Africa de Sud (1996). Este căsătorit şi are cinci copii (dintre care trei adoptaţi din India). Este cunoscut îndeobşte pentru poziţia sa în favoarea teismului deschis, dar şi pentru scrieri în favoarea inclusivismului. Activităţile sale în educaţie şi cercetare includ discipline precum lingvistica cognitivă, istoria creştinismului şi gândirii creştine, concepţia despre Dumnezeu şi providenţa divină, concepţiile evanghelice despre iad şi soarta celor neevanghelizaţi.

Gabriel Fackre este profesor emerit de teologie la Andover Newton Theological School (Massachusetts), unde a predat timp de 25 de ani, înainte de pensionarea sa în 1996. S-a născut la 25 ianuarie 1926 în Jersey City, New Jersey, dintr-o mamă baptistă şi un tată ortodox sirian. A crescut în Brooklyn, New York, şi s-a căsătorit cu Dorothy Ashman (1945), o episcopaliană cu care a fost coleg la Bucknell University şi la University of Chicago Divinity School. Au împreună cinci copii şi opt nepoţi. Şi el şi soţia sa sunt membri ordinaţi ai clerului în denominaţia Biserica Unită a lui Hristos şi au slujit împreună în congregaţii din zona Chicago şi Pittsburgh, timp de doisprezece ani. Datorită istoriei lor personale, cei doi soţi au avut de la început o preocupare intensă pentru ecumenism, lucru demonstrat de prima lor publicaţie împreună, *Under the Steeple*. Gabriel Fackre este un scriitor prolific, autor a numeroase monografii, articole şi pamflete şi coeditor sau colaborator în numeroase publicaţii. Este autor sau coautor a peste 25 cărţi.

Ce se întâmplă cu cei care n-au auzit?

3 concepții
despre soarta celor care
n-au auzit niciodată Evanghelia

GABRIEL FACKRE
RONALD H. NASH
JOHN SANDERS

editor
John Sanders

ce se întâmplă cu cei care nu au auzit?

3 concepții despre soarta celor care n-au auzit niciodată Evanghelia

Gabriel Fackre
Ronald H. Nash
John Sanders

Traducător: Ovidiu Nedu
Editor coordonator: Mirela DeLong
Stilizare: Teofil Stanciu
Corectură: Diana Adamek

Titlul original în limba engleză:
What About Those Who Have Never Heard?: Three Views on the Destiny of the Unevangelized by Gabriel Fackre, Ronald H. Nash and John Sanders (Editor)
Publicată inițial de InterVarsity Press, P.O Box 1400, Downers Grove, IL 60515, USA. www.ivpress.com
Drepturile în limba engleză:
© 1995 by Gabriel Fackre, Ronald H. Nash and John Sanders

Drepturile în limba română:
©2014 Editura LOGOS Cluj, România
Titlul în limba română:
Ce se întâmplă cu cei care n-au auzit?
de John Sanders, ed.
Tradusă şi publicată cu permisiunea InterVarsity Press.

Toate citatele din Biblie, cu excepția locurilor precizate, sunt din versiunea Dumitru Cornilescu 1924.

Editura LOGOS
CP 714, OP 5, Cluj-Napoca 400800
tel 0264-420025 / fax 0264-420104
logos@logos.ro / www.logos.ro

este un imprint al S.C. LOGOS Editura S.R.L.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Ce se întâmplă cu cei care n-au auzit? / ed.: John Sanders; trad.: Ovidiu Nedu. – Cluj-Napoca: LOGOS, 2014
Bibliogr.
ISBN 978-973-8461-15-4
I. Sanders, John (ed.)
II. Nedu, Ovidiu Cristian (trad.)2

Tiparul executat
la Imprimeria Ardealul Cluj Npaoca
sub comanda 140091/2014

Cuprins

Introducere 7

1. Inclusivismul **29**

Răspunsul lui Gabriel Fackre 81

Răspunsul lui Ronald H. Nash 89

2. Perseverența divină **103**

Răspunsul lui Ronald H. Nash 141

Răspunsul lui John Sanders 149

3. Restrictivismul **157**

Răspunsul lui John Sanders 205

Răspunsul lui Gabriel Fackre 219

Bibliografie suplimentară 229

Colaboratori 231

INTRODUCERE

John Sanders

Care este soarta celor care mor fără să fi auzit vreodată Evanghelia lui Hristos? Sunt toți „păgânii" pierduți? Există vreo şansă ca oamenii care nu au auzit niciodată despre Isus să fie mântuiți?

Aceste întrebări aduc în atenție una dintre cele mai greu de înțeles, mai provocatoare şi mai statornice probleme cu care s-au confruntat creştinii. Au fost luate în considerare de filozofi şi de țărani, de creştini şi de necreştini. În comunitățile în care creştinismul a avut o influență puternică, aproape orice om a întrebat, fie el însuşi, fie a fost el întrebat, despre soarta finală a celor care mor fără să fi avut cunoştință despre Isus Hristos, singurul Mântuitor. De departe, aceasta este întrebarea cea mai frecventă în discuțiile apologetice din mediul universitar american.

În timpul primului meu an de studenție într-o mare universitate de stat, împreună cu câțiva dintre prietenii

mei, practicam cu regularitate evanghelizarea. Odată, cu o astfel de ocazie, un necredincios mai sagace m-a întrebat: „Dacă Isus este singura cale către mântuire, atunci ce se va întâmpla cu toți cei care nu au auzit niciodată de El?" La acea vreme, eram doar de puțin timp întors la Dumnezeu şi, ca urmare, nu am putut să-i dau un răspuns competent. Totuşi, am recunoscut importanța întrebării, iar mai târziu l-am întrebat pe pastorul meu cu privire la această problemă. El mi-a indicat câteva pasaje fundamentale din Scriptură, însă mi-a spus că nici el nu avea o opinie fermă în această chestiune. În anii care au urmat, m-am confruntat de sute de ori cu acest subiect.

Importanţa problemei

Ce anume face ca această întrebare să fie atât de importantă, încât să fie pusă atât de des? Putem oferi cel puțin trei motive. Poate că cea mai importantă explicație este aceea că întrebarea e înrudită cu problema răului, problemă care i-a preocupat mult pe unii dintre cei mai mari gânditori creştini. De obicei, problema răului este formulată cam în felul următor: Dacă Dumnezeu este absolut bun, atotcunoscător şi atotputernic, atunci de ce mai există răul în lume? S-ar părea că, dacă Dumnezeu este atotcunoscător, El ştie cum să scape lumea de rău; dacă este atotputernic, are capacitatea de a preveni răul; iar dacă este bun în mod absolut, *vrea* să elimine răul. Atunci, de ce mai există răul?

Soarta celor care nu au auzit Evanghelia reprezintă un aspect al problemei clasice a răului. Este ceea ce numim „componenta soteriologică a problemei răului", întrucât tratează un aspect al doctrinei despre mântuire, soteriologia. Aceasta ridică întrebarea: Cum mai putem să susținem că Dumnezeu este atotbun, atotcunoscător şi atotpu-

ternic, dacă Isus este singurul Mântuitor şi nimeni nu este mântuit decât prin El? Dacă Dumnezeu a hotărât că Isus este singurul mijloc pentru mântuirea oamenilor, aceasta nu ridică semne de întrebare cu privire la bunătatea, puterea şi cunoaşterea lui Dumnezeu?

Augustin, marele teolog creştin din secolul al IV-lea, s-a frământat şi el cu această problemă. El i-a răspuns lui Porfir, un filozof cu o atitudine critică faţă de creştinism, care întrebase:

> Dacă Hristos Se proclamă pe Sine ca fiind calea către mântuire, harul şi adevărul şi, dacă spune că doar în El şi doar pentru sufletele care cred în El există o cale de întoarcere la Dumnezeu, ce s-a ales de oamenii care au trăit în veacurile de dinainte de venirea lui Hristos?... Şi ce s-a ales de acea mulţime de suflete care nu pot fi învinovăţite în niciun fel, ţinând cont de faptul că Cel ce e singurul în care poţi crede întru mântuire nu i-a binecuvântat şi pe ei cu venirea Sa?[1]

Întrebarea lui Porfir este relevantă nu doar pentru cei care au trăit şi au murit înainte de vremea lui Isus, ci şi pentru toţi cei care, chiar dacă au murit după venirea lui Isus, nu au avut totuşi cunoştinţă de viaţa, de moartea şi de învierea Sa.

Aceasta ne conduce la cel de-al doilea motiv ce justifică importanţa problemei în discuţie. O mare parte a omenirii a murit fără să fi auzit vreodată Vestea cea Bună a lui Isus. Potrivit estimărilor, în anul 100 d.Hr., trăiau 181 de milioane de oameni, dintre care 1 milion erau creştini.[2] De asemenea, se apreciază că la acea vreme existau şaizeci de mii de comunităţi umane unde nu ajunsese Evanghe-

---

1 Apud Augustin, în epistola sa către Deogratios. Vezi Philip Schaff, ed., *Nicene and Post-Nicene Fathers*, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1983, seria 1, vol. 1, p. 416.

2 Aceste cifre sunt preluate din *World Christian Encyclopedia*, apud *World Evangelization* 1989, nr. 16, p. 40.

Gabriel Fackre propune o teorie pe care el o numeşte *teoria perseverenței divine* (numită uneori şi teoria evanghelizării post-mortem). În conformitate cu această teorie, celor care mor fără să fi auzit Evanghelia li se oferă ocazia de a fi mântuiți după moarte. Dumnezeu nu condamnă pe nimeni înainte de a vedea cum Îi răspunde persoana în cauză lui Hristos.

Aceste trei teorii conțin câteva puncte de consens interesante, dar prezintă şi deosebiri. După cum s-a spus deja, toți cei trei autori susțin finalitatea şi particularitatea mântuirii în Isus. Spre deosebire de teoria perseverenței divine, restrictivismul şi inclusivismul sunt de acord că, la moarte, soarta noastră este deja pecetluită şi că, după aceea, nu ni se mai acordă nicio ocazie de a fi mântuiți. Spre deosebire de inclusivism, restrictivismul şi teoria perseverenței divine sunt de acord că o condiție necesară pentru obținerea mântuirii este cunoaşterea mesajului Evangheliei. Însă cele două teorii adoptă poziții diferite în privința necesității ca acest mesaj să fie prezentat de un agent uman, înainte de moarte. Inclusivismul se deosebeşte de celelalte două teorii prin faptul că susține că Dumnezeu oferă mântuire chiar şi celor cărora Evanghelia nu le este cunoscută. Inclusivismul şi teoria perseverenței divine susțin amândouă că Dumnezeu pune la dispoziția tuturor oamenilor care au existat vreodată mântuirea obținută de Isus Hristos, pe când restrictivismul neagă această posibilitate.

Trebuie menționat faptul că mai există şi alte opinii referitoare la soarta celor care nu au auzit Evanghelia, dar care nu sunt discutate în cartea de față. Aceste teorii ar putea fi rezumate astfel:

- Unii adoptă o poziție cu desăvârşire agnostică, spunând că Biblia nu ne oferă suficiente date pe această temă, pentru a putea legitima o concluzie.

- Alții, începând cu Toma d'Aquino şi terminând cu Norman Geisler, consideră că Dumnezeu le va trimite mesajul Evangheliei celor care răspund pozitiv revelației generale. Cu alte cuvinte, celor ce răspund la lumina pe care o au, Dumnezeu le trimite şi mai multă lumină.

- Unii adoptă o poziție cunoscută drept teoria ştiinței (sau cunoaşterii) medii, conform căreia Dumnezeu îi va mântui poate pe cei despre care ştie că *ar fi crezut* în Hristos, dacă ar fi auzit Evanghelia. Se susține că, întrucât El ştie cum ar fi răspuns Evangheliei cei care nu au auzit-o, Dumnezeu poate să-i mântuiască pe cei care ar fi crezut în Isus, dacă ar fi auzit de El.

- Unii teologi romano-catolici propun o versiune a evanghelizării post-mortem, cunoscută ca teoria opțiunii finale. Ei consideră că, în momentul morții – şi nu după moarte – toți oamenii au parte de o întâlnire cu Hristos, care le oferă ocazia de a veni la El.

- Unii teologi, precum John R.W. Stott, susțin cu optimism că Dumnezeu va mântui majoritatea oamenilor, chiar dacă nu ştiu cum anume va realiza Dumnezeu acest lucru. Altfel spus, ei refuză să adopte o anumită poziție cu privire la *metoda* folosită de Dumnezeu pentru a-i mântui pe cei care nu au auzit Evanghelia, deşi afirmă că Dumnezeu o va face.

- Alți teologi, precum J.I. Packer, adoptă o poziție mai pesimistă, afirmând că, deşi s-ar putea ca Dumnezeu să le ofere o posibilitate de mântuire şi unora dintre cei care nu au auzit Evanghelia, cel mai bine este să optăm pentru o perspectivă negativ-agnostică în această privință. Altfel spus, Dumnezeu ar

putea să facă lucrul acesta, însă nu avem niciun motiv să credem că îl va face.

- Există şi unii teologi care susţin un universalism absolut, conform căruia absolut toţi oamenii vor fi mântuiţi de Isus. Universaliştii, printre care se numără şi Origen, unul dintre părinţii Bisericii Primare, consideră că, în cele din urmă, Isus îi va împăca pe toţi păcătoşii cu Tatăl.

- În fine, există şi pluraliştii unitivi, care merg mult mai departe decât universalismul clasic şi Îl resping pe Isus ca unic Mântuitor. În timp ce universalismul tradiţional afirmă că toţi oamenii vor fi mântuiţi de Isus, pluraliştii unitivi consideră că această afirmaţie ofensează, pentru că presupune că marile religii ale lumii nu pot asigura mântuirea propriilor lor adepţi, fără Isus. Pluralişti unitivi ca John Hick şi Paul Knitter consideră că toate marile religii ale omenirii reprezintă mijloace valide prin care omul se poate pune în legătură cu realitatea supremă, aşa că a-L considera pe Isus drept unicul Mântuitor înseamnă a manifesta intoleranţă faţă de celelalte religii.[6]

---

6 Toate aceste poziţii sunt discutate pe larg, cu o bibliografie consistentă, în lucrarea mea *No Other Name*. În cele ce urmează voi menţiona, pe scurt, câteva lucrări de referinţă. Pentru prima poziţie, vezi Toma d'Aquino, *Summa Theologiae*, 2.2 Q2.A7, şi *Quaestiones Disputatae*, Q14.A11; Norman Geisler, *Options in Contemporary Christian Ethics*, Baker Book House, Grand Rapids, Michigan, 1981, p. 32. Pentru teoria ştiinţei medii, vezi Evert Osburn, „Those Who Have Never Heard: Have They No Hope?", în *Journal of the Evangelical Theological Society*, septembrie 1989, nr. 32, p. 368, şi William Craig, „No Other Name: A Middle Knowledge Perspective on the Exclusivity of Salvation Through Christ", în *Faith and Philosophy*, aprilie 1989, nr. 6, p. 176. Pentru teoria opţiunii finale, vezi Roger Troisfontaines, *I Do Not Die*, Desclee, New York, 1963; Ladislau Boros, *The Mystery of Death*, Herder and Herder, New York, 1965. De asemenea, vezi John R.W. Stott, în David Edwards şi John Stott, *Evangelical Essentials*, InterVarsity Press, Downers Grove, Illinois, 1988, p. 327; J.I. Packer, în *Christianity Today*, 17 ianuarie 1986, p. 25; Origen, *De Principiis*, 1.6.1.; John Hick, *An Interpretation of Religion: Human Responses*

Concepții despre soarta celor neevanghelizați

Restrictivism	Ocazie universală, înainte de moarte	Inclusivism	Perseverența divină sau evanghelizarea post-mortem	Universalism
Definiție: Dumnezeu nu le oferă mântuirea celor care nu ajung să audă despre Isus și să-și pună credința în El, înainte de a muri.	**Definiție**: Tuturor oamenilor li se oferă prilejul de a fi mântuiți prin faptul că Dumnezeu face ca Evanghelia să ajungă la ei (chiar și prin îngeri sau prin vise) sau, în momentul morții, prin știința medie.	**Definiție**: Cei care nu au auzit niciodată Evanghelia pot fi mântuiți dacă Îi răspund prin credință lui Dumnezeu, pe baza revelației la care au acces.	**Definiție**: Celor care nu au auzit niciodată Evanghelia li se oferă ocazia de a crede în Isus după moarte.	**Definiție**: Toți oamenii vor fi mântuiți de Isus. Nimeni nu este condamnat pe veșnicie.
Texte cheie: Ioan 14:6 Fapte 4:12 1 Ioan 5:11–12	**Texte cheie:** Dan. 2 Fapte 8	**Texte cheie:** Ioan 12:32 Fapte 10:43 1 Tim. 4:10	**Texte cheie:** Ioan 3:18 1 Pet. 3:18–4:6	**Texte cheie:** Rom. 5:18 1 Cor. 15:22–28 1 Ioan 2:2
Adepți: Augustin Jean Calvin Jonathan Edwards Carl Henry R. C. Sproul Ronald Nash	**Adepți:** Toma d'Aquino Jacob Arminius John Henry Newman J. Oliver Buswell Jr. Norman Geisler Robert Lightner	**Adepți:** Iustin Martirul John Wesley C. S. Lewis Clark Pinnock Wolfhart Pannenberg John Sanders	**Adepți:** Clement Alexandrinul George MacDonald Donald Bloesch George Lindbeck Stephen Davis Gabriel Fackre	**Adepți:** Origen F. E. Schleiermacher G. C. Berkouwer William Barclay Jacques Ellul

Notă: Toți adepții acestor poziții enumerați aici sunt de acord cu faptul că Isus este singurul Mântuitor.

COLABORATORI

JOHN E. SANDERS este un teolog american, profesor de studii religioase la Colegiul Hendrix din Arkansas. Născut din părinți metodişti în 1956, este licențiat al Trinity College (Illinois - 1979), a obținut masteratul la Wartburg Theological Seminary (1987) şi doctoratul în teologie la Universitatea Africa de Sud (1996). Este căsătorit şi are cinci copii (dintre care trei adoptați din India). Este cunoscut îndeobşte pentru poziția sa în favoarea teismului deschis, dar şi pentru scrieri în favoarea inclusivismului. Activitățile sale în educație şi cercetare includ discipline precum lingvistica cognitivă, istoria creştinismului şi gândirii creştine, concepția despre Dumnezeu şi providența divină, concepțiile evanghelice despre iad şi soarta celor neevanghelizați. Dintre cărțile publicate ca autor sau editor amintim *The God Who Risks: A Theology of Providence; Does God Have a Future? A Debate on Divine Providence; No Other Name: An Investigation into the Destiny of the Unevangelized; Violence and the Atonement: Is the God of the Cross Violent?; The Openness of God: A Biblical Challenge to the Traditional Understanding of God.*

Gabriel Fackre este profesor emerit de teologie la Andover Newton Theological School (Massachusetts), unde a predat timp de 25 de ani, înainte de pensionarea sa în 1996. S-a născut la 25 ianuarie 1926 în Jersey City, New Jersey, dintr-o mamă baptistă şi un tată ortodox sirian. A crescut în Brooklyn, New York, şi s-a căsătorit cu Dorothy Ashman (1945), o episcopaliană cu care a fost coleg la Bucknell University şi la University of Chicago Divinity School. Au împreună cinci copii şi opt nepoţi. Şi el şi soţia sa sunt membri ordinaţi ai clerului în denominaţia Biserica Unită a lui Hristos şi au slujit împreună în congregaţii din zona Chicago şi Pittsburgh, timp de doisprezece ani. Datorită istoriei lor personale, cei doi soţi au avut de la început o preocupare intensă pentru ecumenism, lucru demonstrat de prima lor publicaţie împreună, *Under the Steeple.* Gabriel Fackre este un scriitor prolific, autor a numeroase monografii, articole şi pamflete şi coeditor sau colaborator în numeroase publicaţii. Este autor sau coautor a peste 25 cărţi, dintre care amintim *The Christian Story: A Narrative Interpretation of Basic Christian Doctrine; The Doctrine of Revelation: A Narrative Interpretation; Ecumenical Faith in Evangelical Perspective; The Promise of Reinhold Niebuhr.* A predat teologie şi cultură la Lancaster Theological Seminary din Pennsylvania (1961-1970) şi a fost profesor invitat sau vorbitor la 40 de universităţi, colegii şi seminarii. Lucrările sale sunt găzduite în cadrul Colecţiilor Speciale din Biblioteca Seminarului Teologic Princeton, New Jersey.

Ronald H. Nash (1936 – 2006) a fost un apologet şi filozof evanghelic, de confesiune baptistă, din tradiţia calvinistă. A fost profesor de filozofie la Seminarul Teo-

logic Reformat din Orlando, Florida, până în 2002 şi în paralel a predat şi la Seminarul Teologic Baptist de Sud (Louisville, Kentucky), între 1998-2005. S-a născut în Cleveland, Ohio, şi a fost ordinat în 1956. A slujit deopotrivă în biserici baptiste şi prezbiteriene. Licenţiat al Barrington College, a obţinut masteratul la Universitatea Brown din Providence, Rhode Island, şi doctoratul în filozofie la Universitatea din Syracuse, New York (1964). A continuat cu studii postdoctorale la Universitatea Stanford în 1969. Timp de 27 de ani a fost şeful catedrei de filozofie şi religie şi directorul studiilor de licenţă în ştiinţele umaniste la Western Kentucky University. Între 1988-1991, Nash a activat în calitate de consilier al Comisiei pentru drepturi civile a SUA. În 1991 şi 1992, a ţinut prelegeri la Moscova pe tema „Dumnezeu şi economia". A predat cursuri pe tema concepţiei despre lume şi viaţă în Hong Kong şi de istoria Bisericii în Londra. Cu o carieră didactică de peste 40 de ani, s-a remarcat pentru poziţiile sale în favoarea particularismului în teologie, a şcolii austriece de gândire economică şi a criticilor aduse stângii evanghelice. A fost autor sau coautor a peste 30 de lucrări, dintre care amintim *Life's Ultimate Questions; Worldviews in Conflict: Choosing Christianity in a World of Ideas* ; *Is Jesus the Only Savior?*; *Social Justice And The Christian Church; The Meaning of History; Poverty and Wealth: The Christian Debate over Capitalism; Why the Left Is Not Right: The Religious Left – Who They Are and What They Believe; Poverty and Wealth: Why Socialism Doesn't Work*; *Christian Faith and Historical Understanding.* A fost căsătorit cu Betty Jane şi au avut doi copii, Jeffrey şi Jennifer. Seminarul Teologic Reformat a organizat în campusul din Orlando un serviciu memorial public în cinstea sa.

(cont.) A predat teologie și cultură la Lancaster Theological Seminary din Pennsylvania (1961-1970) și a fost profesor invitat sau vorbitor la 40 de universități, colegii și seminarii. Lucrările sale sunt găzduite în cadrul Colecțiilor Speciale din Biblioteca Seminarului Teologic Princeton, New Jersey.

Ronald H. Nash (1936 – 2006) a fost un apologet și filozof evanghelic, de confesiune baptistă, din tradiția calvinistă. A fost profesor de filozofie la Seminarul Teologic Reformat din Orlando, Florida, până în 2002 și în paralel a predat și la Seminarul Teologic Baptist de Sud (Louisville, Kentucky), între 1998-2005. S-a născut în Cleveland, Ohio, și a fost ordinat în 1956. A slujit deopotrivă în biserici baptiste și prezbiteriene. Licențiat al Barrington College, a obținut masteratul la Universitatea Brown din Providence, Rhode Island, și doctoratul în filozofie la Universitatea din Syracuse, New York (1964). A continuat cu studii postdoctorale la Universitatea Stanford în 1969. Timp de 27 de ani a fost șeful catedrei de filozofie și religie și directorul studiilor de licență în științele umaniste la Western Kentucky University. Între 1988-1991, Nash a activat în calitate de consilier al Comisiei pentru drepturi civile a SUA. În 1991 și 1992, a ținut prelegeri la Moscova pe tema „Dumnezeu și economia". A predat cursuri pe tema concepției despre lume și viață în Hong Kong și de istoria Bisericii în Londra. Cu o carieră didactică de peste 40 de ani, s-a remarcat pentru pozițiile sale în favoarea particularismului în teologie, a școlii austriece de gândire economică și a criticilor aduse stângii evanghelice. A fost autor sau coautor a peste 30 de lucrări. A fost căsătorit cu Betty Jane și au avut doi copii, Jeffrey și Jennifer. Seminarul Teologic Reformat a organizat în campusul din Orlando un serviciu memorial public în cinstea sa.

Cum mai putem să susţinem că Dumnezeu este atotbun, atotcunoscător şi atotputernic, dacă Isus este singurul Mântuitor şi nimeni nu este mântuit decât prin El? Dacă Dumnezeu a hotărât că Isus este singurul mijloc pentru mântuirea oamenilor, acest lucru nu ridică semne de întrebare cu privire la bunătatea, puterea şi cunoaşterea lui Dumnezeu? Care este soarta celor care mor fără să fi auzit vreodată Evanghelia lui Hristos? Sunt toţi „păgânii" pierduţi? Există vreo şansă ca oamenii care nu au auzit niciodată despre Isus să fie mântuiţi?

Astfel de întrebări aduc în atenţie una dintre cele mai greu de înţeles, mai provocatoare şi mai persistente probleme cu care s-au confruntat creştinii. Cele două credinţe centrale ale creştinismului, şi anume dorinţa lui Dumnezeu de a mântui şi Isus ca unicul Mântuitor (finalitatea şi particularitatea mântuirii) constituie limitele în cadrul cărora vor fi dezbătute răspunsurile propuse la complexa problemă a sorţii celor neevanghelizaţi.

- Ronald Nash expune o teorie pe care el o denumeşte *restrictivism*. Conform acestei teorii, Dumnezeu oferă mântuire doar în Isus Hristos şi, pentru ca un om să fie mântuit, trebuie să ia cunoştinţă de lucrarea lui Hristos şi să creadă în Isus înainte de a muri. Dumnezeu a rânduit, în autoritatea Sa divină, mijloacele prin care poate fi mântuit un om, şi anume, doar prin mesajul Evangheliei – altă posibilitate nu există.
- John Sanders adoptă o poziţie cunoscută drept *inclusivism*. Conform acestei teorii, Dumnezeu îi mântuieşte pe oameni doar datorită lucrării lui Hristos, însă un om ar putea fi mântuit chiar şi în cazul în care nu cunoaşte nimic despre Hristos. Dumnezeu le oferă oamenilor mântuirea, dacă îşi exercită credinţa în Dumnezeu, aşa cum li S-a revelat lor prin creaţie şi prin providenţă.
- Gabriel Fackre propune o teorie pe care el o numeşte *teoria perseverenţei divine* (numită uneori şi teoria evanghelizării post-mortem). În conformitate cu această teorie, celor care mor fără să fi auzit Evanghelia li se oferă ocazia de a fi mântuiţi după moarte. Dumnezeu nu condamnă pe nimeni înainte de a vedea cum Îi răspunde persoana în cauză lui Hristos.

Autorii nu consideră că deţin ultimul cuvânt cu privire la tema abordată, dar îşi prezintă punctul de vedere cu încredinţarea că argumentarea oferită, precum şi reacţiile la poziţiile adoptate de ceilalţi coautori vor fi de folos celor care se confruntă cu această problemă atât de controversată să îşi clarifice propria poziţia, dar şi să înţeleagă mai bine de ce alţii sunt de altă opinie.

Cărţi de referinţă în teologie... LOGOS

9 789738 461154
ISBN 978-973-8461-15-4
TEOLOGIE / TEZE ŞI ANTITEZE